

NAŠA MOČ

Celoletna naročnina znaša K 6—
polletna " " " 3—
četletna " " " 12—

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA

Uredništvo in upravnništvo se nahaja
v Ljubljani, jugoslovanska tiskarna
Oglaš se sprejemajo po dogovoru

Predsednik Jugoslovanske Strokovne Zveze je brzojavil iz Belgrada, da je vsem zahtevam tobačnega delavstva ugodeno. — Delavstvu v Mengšu je zboljšana plača za 50%. V Tržiču za 100%. Kovačem za 30%, s čemer pa niso zadovoljni. — Delavcem v papirnici Mollini v Tržiču zvišana plača za 2 K 50 vin.

Delavec minister.

Na glavi cilindar — znamenje puhlo-glavosti, na životu stisnjeno obleko — znamenje ženske nastavljenosti, na životniku škric — znamenje ostrizene umnosti. Tak je bil inteligent napihnene, nadute, obli-zane, perverzne liberalne dobe. Liberalni frakar je zaničeval preprosto obleko. Li-beralni oderuh je preziral roke, ki niso mogle šteti denarja, liberalni požeruh je po strani gledal usta, ki jih niso pitali drugi. Izrodek liberalizma je ubil v človeku misel in mu umoril srce, ker ta liberalizem brez plemenitega čuvstva in brez višjega umevanja je častil blagajno, skledo, glaze rokavice, brez teh stvari zanj ni bilo ne vrednosti ne dostojanstva. V tej dobi ni bilo mesta v sinagogi za tesarjevega sina.

V tej dobi se je rodil od kmečkih staršev v Biričevem pri Dolu, ministriral v Ljubljani pri frančiškanih, užival tam šolsko izobrazbo, postal delavec v tovarni, po veliki pridnosti paznik v predilnici, sedanji delavec minister Jože Gostinčar.

Študiral je vedno in se sam učil, hodil v Borštnikovo dramatično šolo, postal go-vornik, igral na delavskem odru v Ljubljani v takratnem Katoliškem delavskem domu.

S Krekom se je seznanil ob priliki iz-leta na Šmarno goro 1894. Krek je bil tedaj stolni vikar. Vprašal je, ali bi šlo s Ka-toliškim delavskim društvom. Srčno je od-govoril Gostinčar: »Bo!« Zbralo se je 1000 članov, Jože Gostinčar je prevzel tajniško mesto.

V tisti dobi se je šlo za starostno za-varovanje, za splošno volivno pravico, za nedeljski počitek, zoper liberalizem. Za-čenjal je pa tudi že pri nas idejni in dejanjski boj s socialno demokracijo. Krščanska misel se je dvigala zmeraj svetlejša in zma-govitejša in z njo Jože Gostinčar.

Bil je ustanovnik I. ljubljanskega kon-sumnega društva 1895. Podnevi na službenem delu, ponoči so vozili in nosili tramo-ve in deske v prostore, da jih prilagode za

konsum vneti delavci z Gostinčarjem brez-plačno. Druga znamenita ustanova je bilo delavsko stavbno društvo. Štirje odbor-niki so kupili prvi svet. Vsi skupaj z Go-stinčarjem vred niso imeli za 4 litre goto-vine. Danes se vrsti ondod nad 100 delav-skih hiš.

Svoje zasluge ima Gostinčar tudi za kmečki stan. V njegovem času so propada-le kmetije in iz kmečkih izganecov je na-raščal delavski proletarijat. Marsikaka po-sojilnica in zadruga se je ustanovila vsled Gostinčarjevih shodov.

Ko je zmagala splošna volivna pravi-ca, je postal Gostinčar delavski poslanec, izvoljen na program Slovenske Ljudske Stranke. V državnem parlamentu je zaslo-vel kot obstrukcijski govornik. Za pokoj-nim dr. Žitnikom je postal dežel. poslanec.

Globokoveren katoličan, Slovan in delavec, ki ni nikdar pozabil svojega sta-nu, je bil izvoljen letos na Svečnico pred-sednikom delavske strokovne organizacije — Jugoslovanske Strokovne Zveze in dne 2. aprila je postal minister naše države za socialno politiko.

Obvezno socialno zavarovanje.

Danes vpijemo, naj nagromadeno bo-gastvo preide zopet nazaj med potrebno ljudstvo. Na Ruskem, na Nemškem, na Ogrskem proizvajajo to mobilizacijo tako, da zaplenijo zaklade državni uradniki, po-tem pa delijo, še več pa obdržijo. Tudi pri socializaciji premoženja je treba pre-vdarka, ravnotako pri vsakem novem de-janju. Izborjen načrt za preudarno socia-lizacijo, za blagoslovljeno podružabljenje velekapitala je izdelal že nepozabni pri-jatelj potrebnega ljudstva dr. Janez Ev. Krek v postavi o socialnem zavarovanju.

Socialno zavarovanje je vzajemno varčevanje. Načelo, da se ljudje in sloji vzajemno podpirajo, eden drugemu poma-gajo, zrcali v tej zavarovalni osnovi. Eden dela vsem na korist, vsi delajo njemu v

korist. On varčuje za družbo in vsa druž-ba varčuje za njega.

Socialno zavarovanje je treh, čvete-rih vrst: za starost in onemoglost, za bo-lezen, zoper neizgode in za smrt.

Starost in onemoglost ogroža vse de-lavske stanove. Med delavske stanove štejejo samostojne in odvisne delavce. Samostojen delavec je tisti, ki rabi svoje roke na svojem kapitalu, tisti, ki je sam lastnik proizvodjalnih sredstev in sam v lastni osebi dela in proizvaja z njimi ko-ristne sadove. Samostojen delavec je kmet in obrtnik. Nesamostojen delavec je tisti, ki ni sam lastnik proizvodjalnih sredstev, ampak zamore posoditi samo svoje delo in pustiti, da ga najame tisti, ki ima ka-pital. Dnevi starosti in onemoglosti ogro-žajo zlasti odvisnega delavca, pa vendar tudi neodvisnega delavca, zlasti malega obrtnika in kmeta. Čemu krojaču stroj, če ne more več šivati, in kaj naj počne kme-tič s kmetijo, če je ne more več obdela-vati, če jo da sinu, potrebuje ta sadov za-se in za svojo novo družino. S težavo in navadno nevoljo ščiplje delež za starega očeta, še neraje za tasta in taščo ter za staro teto in strica pri hiši. Zato naj se uresniči, in sicer nujno, naglo splošno so-cialno zavarovanje za starost in onemo-glost za vse delavske stanove.

Druga vrsta zavarovanja za bolezen in zoper neizgode je potrebna pa nesamo-stojnemu odvisnemu delavcu, industrijske-mu pa tudi dninarju, hlapcu, dekli. Ko preneha delo njegovih rok, prenehajo tudi dohodki. In če se je ponesrečil, prišel ob roko ali nogo, kdo naj ga živi. Ti morajo biti zavarovani za slučaj bolezni in zoper neizgode.

Smrt delavčeva pa zadene družino in otroke. Zato že zdaj vlagajo delavci pri-hranke za ta slučaj. Vendar treba je iz-dačnejšega in splošnega vzajemno-družabnega skrbstva za zapu-ščene.

Naj sledi še pojasnilo: kdo plačuj, kdo varčuj? Odgovor bo: delavec, podjetnik in država.

Politika.

Notranje politične razmere v Jugoslaviji.

Država Jugoslavije trpi na tem, da li-beralci, ki se sedaj imenujejo jugoslovan-ska demokratska stranka, ne ljubijo do-movine, ampak sebe. Njihovi kapitalisti, njihovi inteligenti, njihovi lahkoživci išče-jo sebe. Sami sebe so postavili v belgraj-ski državni zbor, sami so si v tem zboru postavili večino, ki jim nikakor ne gre, ker nimajo ljudstva za seboj. Sami so za-sedli večino v belgrajski vladi. Svoje ka-pitalne zaklade hočejo varovati s pomočjo militarizma, svoje družabno stališče ho-čejo obdržati s pomočjo monarhije — sa-movlade, svoja uradniška mesta si hočejo ti lizuni zagotoviti s pomočjo regenta. Ti ljudje niso sposobni za nobeno socialno prenovitev. Glavna zastopnika te liberal-ne jugoslovanske demokratske stranke sta zdaj dr. Kramer, minister za konstituanto, urednik »Slovenskega Naroda« in vredni sin sebičnega militarističnega in proti-ljudskega liberalizma Srb Svetozar Pribi-čević. Ivana Hribarja so se odkrivali na ta način, da so ga poslali v Prago za po-slanika. — Ti ljudje grešijo tudi na račun od Kreka organizirane Slovenske ljudske stranke in zlasti na račun dr. Korošca. Njihovo obnašanje pravi tako: Ali boš pu-stil, da mi vladamo, ali pa naj gre država v franže. In dr. Korošec mora trpeti in kadar kdo nagaja, sam delati, in celo mi-nistrstvo za prehrano je moral vzeti sam v roke. Drugi pa škodoželjno iščejo in ča-kajo, kdaj se bo vendar ljudstvo ločilo od njega. Liberalni izkoriščevalci brez vesti.

Socialnim demokratom človek ne za-meri toliko, ker ti so do zadnjega držali z Nemci. Tudi se ne ustavljajo prenovitvi družbe in države, celo zahtevajo jo. Samo da dostikrat na tak način, da bi od vse prenovitve ne ostalo drugega ko kup pe-pela in luža krvi.

Ves up in rešitev je torej v katoli-škem ljudstvu. Hrvatsko in srbsko ljud-stvo se željno po nas ozira. Organiziraj-mo torej naše delavske vrste, pa tudi vse

LISTEK.

Don Gabriel Garcia Moreno,
predsednik republike Ecuador.

—r.

(Dalje.)

Svobodomiselní nasprotniki so iz-nova poskušali z uporom in umorom. Ko so odkrili zaroto in je bil Cornejo, eden izmed zarotnikov, obsojen k smrti, se je hlinil, češ, da se kesa in ponižno pro-sil milosti. Moreno je izpremenil smrtno obsodbo v osemletno izgnanstvo. Komaj je dospel čez mejo, je objavil Cornejo nesra-men dopis, v katerem piše: »Umor te zve-rine je delo pravičnega silobrana.«

Še enkrat je moral Moreno zadušiti anarhistični upor v Cuenci. Nato je zavlada-l za nekaj časa mir in zdaj je začel de-lati za povzdigo socialnih razmer v Equa-dorju. Pri tem je pokazal veliko modrosti in energijo ter neverjetne uspehe.

Za šole je poklical izvrstne moči iz Evrope in Severne Amerike. Število šol se je dvignilo od leta 1869. do 1875. od 200 na 500, učencev od 13.000 do 32.000. Ustanovil je gimnazije v Quito, Cuenca, Riobamba, Quayaquil. Na vsučiliščih in v

bilo več učiteljskih stolic, poleg tega je napravil v Quito veliko politehnično šolo. Za profesorje je izbral več znamenitih mož in jezuitov. Ni se mu zdelo škoda de-narja za razne zbirke in krasno zvezdar-no. Za zdravniško fakulteto je poklical profesorje iz Francoske, za umetnost in glazbo umetnike iz Rima, sposobne roko-delce iz Nemčije. Za izobrazbo armade je sezidal kadetnico. Preskrbel je za reveže in bolnike. Kako je mislil v tem oziru, ka-že sledeči dogodek: Pri nastopu svoje pr-ve vlade ga je soproga opomnila, da se spodobi, da napravi ministrom in diplo-matom običajno pojedino. Moreno je od-vrnil, da tega ne premore njegovo premo-ženje. Soproga je hotela prevzeti stroške in mu izročila 500 pezov (3000 kron). Mo-reno je vzel in odšel z njimi v bolnišnico in povedal ženi, ki ga je vprašala: »Mi-slim, da je pošteno kosilo bolj tehnolo bol-nikom kot pa diplomatom. Zato sem od-nesel denar v bolnišnico, kjer so mi rekli, da se za ta denar napravi prav dobro ko-silo.«

Nujna je bila potreba pospešiti pro-metne ceste in tudi v tem oziru je veliko napravil.

V oddaljenih pragozdih je živel okrog 200.000 Indijancev; imeli so pastirsko živ-ljenje. Moreno je poslal k njim misijonarje in v šestih letih je doživel nepričakovan uspeh. Indijanci so se stalno naselili in v

naselbinah so imeli cerkev in šolo. V mar-sikah vseh je ob nedeljah na tisoče spreobrnjenih Indijancev prisostovalo služ-bi božji.

Odkod pa je zajemal predsednik sredstva za velikopotezne naprave? Pri nastopu vlade je bila državna blagajna iz-črpana po slabem gospodarenju svobodo-miselcev. Moreno je znal finance tako spretno urediti, da so se le-te pod njego-vim gospodarstvom kljub poprav bistveno dvignile.

Ravnotako so se pod njim zmanjšali zločini. Junija 1873 je pisal svojemu prija-telju: »Božji blagoslov je z nami; dežela vidno napreduje. Povsod se vidi zboljša-nje npravnega življenja, za kar posebna hvala jezuitom in drugim redovom, ki pod-pirajo našo dobro in nad vse vneto duhov-ščino. Veliko je število teh, ki so opravili velikonočno dolžnost. Ko sem bil mlad, so šteli, kdo opravi svoje verske dolžnosti; danes štejejo one, ki jih zanemarjajo. Nč manj čudovit je materialni napredek. Mo-rem reči: Bog nas podpira s svojo roko, kot ljubeznjivi oče svojega otroka, ko mu pomaga pri prvih stopinjah.«

9. Protest k okupaciji Rima.

Poleg dela za socialno blaginjo svoje domovine, se je Garcia Moreno posebno zanimal za razvoj krščanstva. 20. septem-bra 1870 je italijanska revolucija vdrla v

večno mesto. Moreno je po svojem zastop-niku oddal poslaniku piemontskega kralja sledeči protest:

»Minister za zunanje zadeve republike Ecuador ima čast se obrniti na ministra zu-nanjih zadev Njegovega Veličanstva kralja Viktor Emanuela zaradi nepričakovanih in žalostnih dogodkov, ki so se izvršili dne 20. septembra preteklega leta v glavnem mestu katoliškega sveta.

Ako je katoliška Cerkev napadena v svoji vrhovni oblasti, v posvečeni osebi in vzvišenem nadpastirju, ko ugrabijo njegovo sveto posest in mu tako odtrgajo edino in potrebno jamstvo svobode in neodvisnosti v izvrševanju svojega božjega poslanstva, tedaj ima vsak katoličan in še bolj vlada, ki ima znatno večino katoliških podanikov, ne samo pravice, ampak tudi dolžnost k takemu sramotilnemu in božjoropnemu na-padu protestirati. Ako je kljub temu pod-pisana vlada do danes odlašala, se je to zgodilo v pričakovanju, da bodo zato bolj poklicane, močnejše države evropske dvig-nile svoj protest zoper nepravico in na-silno okupacijo Rima, in v nadi, da bo Njihovo Veličanstvo kralj Viktor Emanuel sledil čuti pravičnosti in spoštval posve-čeni značaj brezbrambnega, sivega papeža in prostovoljno odstopil krivično prilasti-tev ter vrnil sveti Stolicy uropano posest.

Ker do danes ni nobena država sta-rega kontinenta dvignila glasu, ker čete

ostalo ljudstvo. Zadržati smo priobčili naše zahteve. Ne odnehajmo od svojih socialnih in državnih zahtev niti za las. Organizirane vrste, jasne in prave cilje in odločnost v oči, voditelji vseslovenske in jugoslovanske ljudske stranke jih morajo uresničiti.

Skupno ministarstvo je izpopolnjeno. Slovenski ministri so sedaj: Dr. A. Korosec min. podpredsednik in min. za prehrano, Jože Gostinčar, predsednik naše Jugoslovanske Stokovne Zveze, min. za socialno politiko in dr. Albert Kramer, minister za konstituantno.

V Ljubljani se je 3. aprila predstavila nova medzavezniška misija, v kateri je po en francoski, angleški, italijanski in srbski častnik. Komisija bo skrbela za repatriacijo beguncev, za izdajanje potnih listov v zasledeno ozemlje in nadzorstvo živilskih prevozov v Nemško Avstrijo.

Zaloškega dogodka ni bilo. Ljubljanskega pa v toliko, v kolikor je to zakrivila laška misija. Posledic nikakih, zadoščenja tudi nikakega, proti čemur protestiramo.

Zahtevamo, da vlada prekliche naredbo, s katero je zaprla naše državne meje proti inozemstvu, ker bi s tem naša industrija veliko trpela in izgubila trge.

Belgrajski parlament pojde 10. aprila na velikonočne počitnice. Poslanci bodo v tem času poročali ljudstvu o delovanju.

Mirovni posvet razpravlja o jugoslovanskem vprašanju, ki je vzel izvajanje dr. Trumbića na znanje.

Nemci prosijo Italijane, da jim prepuste del tržaške luke, da si uredijo svojo luko. Hm! Lepo bi to bilo, a ne bo šlo!

Mirovna konferenca je prišla na mrtvo točko, ker sedaj sejejo samo štirje možje: Wilson, Clemenceau, Lloyd George in Sonnino, ki se pa ne morejo sporazumeti. Wilson vstaja odločno na svojem demokracijskem stališču, kateremu se je pridružil tudi Lloyd George. Gotovo se mora položaj v kratkem zjasniti in bo odnehal ta ali oni, najbrže italijansko-francoski kapitalistični imperijalizem. Vremena bodo se zjasnila...

Upravni svet južne železnice je tik pred izplačilom aprilskih kuponov 3 odstotnih obligacij dobil iz Pariza od Office National pismo, kjer protestira, da bi bili kuponi izplačani samo interesom nevturalnih in osrednjih držav. Z ozirom na ta protest se je izplačevanje za enkrat ustavilo. Kakor je znano, je v južni železnici investiranega veliko francoskega kapitala, ki hoče imeti tudi svoj delež.

Novi bankovci dobimo meseca julija, ki bodo zamenjani s sedanjimi kronami. Mi bi želeli, da bi ureditev denarstva in valute prišla še veliko prej na vrsto, mogoče takoj, ker se bo šele potem zamoglo zopet razvijati realno gospodarstvo in trgovina. Dotlej bomo ostali med dvema stoloma, nevedoč, kam bi se vsedli.

V Mariboru so odpravljene vse nemške šole in jih bodo nadomestile slovenske s slovenskimi učnimi močmi.

Italijanska misija je morala tekom 24 ur zapustiti Maribor. Nadomesti jo francoska misija pod vodstvom dr. Revedya.

Ljudsko glasovanje izvajajo Italijani v zasedenem ozemlju. Poročila pravijo, da se je ljudstvo izreklo proti Italiji, mnogi pa celo za Jugoslavijo, čeprav imajo prestati najhujše preganjanje. Ta naš zaveden del naroda moramo na vsak način ohraniti in mora biti združen v enotni narodni državi.

Na Ogrskem je prva komunistična vlada padla in se sestavila nova, v kateri se nahajajo meščanske in socialne stranke. Zastopnik komunistov je ostal le še Bela Kun.

Njegovega Veličanstva še vedno osvajajo, izpolnjuje vlada equadorska svojo dolžnost in protestira, brez ozira na svojo nemoč in veliko oddaljenost. Protestira pred Bogom in celim svetom v imenu teptane pravice, posebno pa v imenu katoliškega ljudstva v Equadorju proti nepravilnemu, božjerpornemu napadu Rima, proti zaničevani svobodi, ki ste si jo dovolili proti častitemu predstavniku katoliške Cerkve, proti zaničevani svobodi, ki se skuša skrivati pod zvijačnimi obljubami, ki se tolikrat prelomijo, kolikrat obnavljajo; pokriva se s smešnim jamstvom nemožne neodvisnosti, končno proti vsem posledicam, ki so se izvršile in se še bodo izvršile vsled zapostavljanja sv. očeta in katoliške Cerkve po nečastnem izrabljanju sile.

To je bil govor, vreden katoliškega regenta! Prišel mu je iz srca!

10. Značaj Morenov.

Moreno je bil veren, praktičen kristjan skozinski. On je umeval stavek: Moli in delaj! Tako je rekel: »Regent živi, da dela, ne pa, da razkošno zapravlja.« Moreno je delal za deset drugih. Zraven tega pa je dnevno dobil pol ure časa za premišljevanje in dnevno je bil pri sv. maši. Ako je dan in noč jezdaril in dospel šele proti jutru v Quito, je bila njegova prva pot k sv. maši. Vsak dan je molil rožni-

Preliminarni mir bo gotov še pred Veliko nočjo.

Ententa je odposlala čete proti Ogrski in jih izkrcala v Konstanci.

Črnogorski kralj ruje zoper narodno edinstvo, pri čemur mu zvesto pomaga Italija. Upamo pa, da se črnogorsko ljudstvo, ki je sestaven del srbskega naroda, ne bo zavzelo za kralja, ampak se bo enodušno držalo sklepa narodne skupščine za ujedinjenje z Jugoslavijo.

Z Dunaja poročajo, da so Nemci v Južni Ogrski sklenili, da pristopijo k Jugoslaviji, ker nočejo živeti v ogrski komunistični republiki.

Massaryk bo baje odstopil.

Nevarnost lakote preti na Nemškem. Posebno v milijonskem Berlinu. Komisar za prehrano se je izrazil, da utegne nastopiti v najkrajšem času lakota. Bo li ta resni opomin kaj zalegel? Ljudje, če ste bratje, na delo in ne na medsebojno klanje, ki ga tako zelo obojamo. Narodni pregovor pravi, da skušnjava uči. Česa?

V Stuttgartu in Frankofurdu je prišlo do stavk, kjer je bilo v medsebojnem po-boju ubitih in ranjenih več oseb. Z delom se povzdigne blagostanje in ne z uničevanjem obstoječega.

Clemenceau je odstopil, kakor poročajo. Ministrski predsednik Francije postane Briand, ki je proti imperijalizmu in proti londonskemu dogovoru. Počasi, a zvesto stopa pravica in — bo zmagala.

Na Francoskem je senatorska komisija odklonila žensko aktivno in pasivno volilno pravico z 8 proti 5 glasovom.

Vesti poročajo, da so v južni Rusiji boljševiki organizirani pod vodstvom nemških častnikov, ki prete sedaj Rumuniji.

Gospodarstvo.

O SVOBODNI TRGOVINI.

Ministrstvo za trgovino je dovolilo pred kratkim svobodno trgovino. S tem so dobili zopet ves promet, posebno pa živežni, v roke veliki prekupci in verižniki, posebno hrvatski judje, ki so glavni stebri hrvatsko-srbske koalicije na Hrvatskem. Kmetje se sicer ustavljajo, da bi prodajali Judom, a pritisk je tolik, da se morajo ukloniti in jim prodati. Trgovina gre potem čudna pota, ko se zberejo taki brezvestneži, izkoriščevalci in pijavke v prostorih in kavarnah, kjer prodajajo živež iz roke v roko potom nakazil. Z vsakim takim menjanjem nakazil poskoči cena, kajti zastoj teh »gospodov« niče ne dela, ampak le za dobiček, za »Judežove groše« in tako prekorači v par urah cena blagu, daleko svojo prvotno ceno, ki jo je imelo tedaj, ko je prvi kupil blago od producenta. Iz teh »borz« gre potem blago svojo pot po deželi in mestih, kjer se povsod še nekoliko zviša cena. Ko pa dobi konečno delavec, kmet in obrtnik blago pri malcem štacunarju, revežu, ga vse kolne, ker so cene veliko previsoke. Ti ljudje pa ne pomislijo, da je krivda drugod, pri tistih, na katere sami niti ne mislijo ne, namreč ravno pri onih velikih prekupčevalcih.

Zato priporočamo ljudstvu, posebno delavcu, obrtniku, kmetu, uradniku in vsem, ki jih tlačijo življenske težkoče, da pristopijo k našim konsumnim organizacijam, ker bo le tako dobil cenejšo blago. Kajti konsumno društvo bo kupilo direktno potom svojih uradnikov blago pri producentu za ono ceno, kot prvi prekupec. Vse nadaljne prekupčevalce pa bo tako zadruga izključila in prihranila tiste krone in tisoče žepom vas vseh.

Gotovo je, da je včasih kaka stvar ravnotako draga, morda slučajno za kak

venec; ako je prenočil v pragozdu pri Indijancih, je pokleknil na gola tla pri molitvi rožnvenca s svojim adjutantom in Indijanci. Tomaž Kempčan »Hoja za Kristusa«, mu je bil vedno premiljevalec. Posta se je zvesto držal. Ni se dal oprostiti, za kar bi bil popolnoma opravičen vsled nemurnega dela. Posebno je gojil ponižnost, nikdar ni govoril o svojih zaslugah. Ko so mu rekli, da hoče priti njegov spovednik na dom, je dejal: »Pravilno je, da grešnik poišče sodnike in ne sodnik grešnika.«

Ko mu je umrla mati v starosti 94 let, je odgovoril predsednik na sožalno pismo svojega strica, nadškofa v Doled, s sledečimi besedami:

»Prepričan sem, da ji je Bog že plačal čudovite kreposti. Najbolj je krasila njeno lepo dušo preživa vera, ki jo malo-kje najdeš, vera, ki je v resnici zmogljiva, da prestavlja gore. Po naravi boječa, pa pogumna do heroizma, kadar je bilo treba izpolniti dolžnost. Tedaj se ni bala zoprnosti, ne nevarnosti. Kolikrat se je trudila že v moji mladosti in mi z največjo vneto dokazovala, da je edino hudo, ki se ga moramo tu bati, greh. Rekla je, da bi bil vedno srečen, ako bi svetne dobrine, čast in tudi življenje raje žrtvoval, kot pa razžalil Boga. Ne mogel bi dokončati tega pisma, ako bi hotel naštevati, kakšna je bila moja mati in zakaj sem ji hvaležen. Največjo naklonjenost, s katero me hočete

vinar dražja, kot pri trgovcu, a pravilno to ni; zmeraj je bilo še blago ceneje v konsumnih zadrugah. To je pa vprašanje konkurence. Močan, kapitalističen trgovec bo lahko izrabil v tem slučaju svoj prihranjeni kapital, svojo osebo energijo in ročnost, da bo kolikor mogoče razmnožil svoj kapital, ali pa vsaj uspešno konkuriral s sotrgovcem, tudi s konsumom, ker trgovci so kot trgovci drug drugemu zavidni, sovražni in gledajo samo svoj žep in prijazno pozdravljajo prinašalce svojih prihrankov, da, morda ti zniža ceno zelo pod naravno vrednost blaga v svojo škodo in še večjo škodo konkurentov, da jih čimpreje uniči. Dolgo pa tega boja ne bo zmogel, če se ljudstvo zavedno organizira v svojih konsumih, kajti zedinjena moč tisočev, četudi malih ljudi je večja, kot pa moč posameznika, četudi bogatinov. Ljudstvo le ne obupaj in stoj trdno skupaj zmeraj in povsod v medsebojnem podpiranju in ne boj se, ker padli bodo sami od sebe s časom vsi tisti, ki danes bahato rožljajo z zlato urno verižico — morda pride čas, ko bodo tudi ti možje, morali prijeti za delo.

Tudi vlada je po tolikem študiranju in posvetovanju slednjič vendar dobila toliko energije, da je vsako prekupčevanje in veriženje ostro pod občutnimi kaznimi prepovedala. Sedaj je prišel čas, ko boste tudi vi vsi morali sodelovati, da se razkrinkajo vsi taki »gospodarski« pohajči, da jih boste nadzorovali in jih tirali neusmiljeno pred sodišče.

Kazen v par tisočih kronah sama ne bi bila velika, in bi teh ljudi ne odvnila od njih početja. Več sigurnosti nudi do-ločba, da se dotično blago zapleni.

Gotovo je, da prosta trgovina pri pomankanju blaga ni hvalevredna, ta bo še le mogoča, ko bodo svetovni trgi na razpolago in ko bo denarno vprašanje rešeno.

AGRARNA REFORMA.

Vprašanje javnih pašnikov in srenjskega sveta.

Ob agrarni reformi ne smemo prevzeti vprašanje javnih pašnikov. Kdor je na kmetih doma, se spominja iz nekdanjih dni srenjskega sveta, kamor je smel stopiti vsakdo, kjer te ni smel zmerjati bogati vlastelin, od koder ti ni mogel spoditi tvoje ovčice, koder je tudi Krjavel smel pasti svojo kozo.

Ako je kdo revež, ne more živ v grob. Zato je za take ljudi srenjska last velika dobrota. Sebični liberalizem je razdelil vse. Kdor je imel v gruntih bukvah protokolirano zemljišče, je dobil ob delitvi svoj kos. Kdor je imel dva grunta, je dobil dva kosa; kdor je imel pol grunta, je dobil pol kosa, kdor je imel ovco ali kozo pa nobenega grunta ni dobil nič, ker liberalno kapitalistično ozračje je preželo vse. Kdor je mogel, ta je sebi nagrabil. Kdor je mogel, je drugega izpodrinil.

Dinar. Hišico ima. Ob njej mal vrtiček. Čez leto hodi v dnino, čez zimo plete koše in košare, izrezuje grablje in toporišča. Njegov domek je stal včas ob robu srenjskega sveta. Na ta svet je smela stopiti njegova kokoš. Tod je smel nasukati listja svoji kozici. Na tej »gmajni« je smel narezati leskovih protov, iz katerih je drl vitre in nihče ga ni preganjal, če je vsekal les za toporišče.

Danes so preč njegovi časi. Če ne more živeti, mu pravijo, da premalo dela. Če si količkaj privoščil, ga obirajo: »glej zalege, bolje živi ko mi.« Če posedi pred hišo, ob času, ko ga ni nihče najel, in če se poigra na prostem njegov otrok, zasliši

počastiti, je ta, da molite zanj in priporočate vse člane naše družine v molitvi.

Neki profesor na politehniku v Quito je pisal o predsedniku: »Večkrat sem imel priliko občevati z Garcia Moreno, vedno je vzpodbudno vplival name. Ko sem ga ponovno obiskoval na njegovem posestvu, kjer je bil z družino na odih, ga je bila sama dobrovoljnost, vendar ni nikdar izgubil resnobe. Kadar je prišel zjutraj čas za sv. mašo, se je podal Garcia v zakristijo, kjer je pripravil mašna oblačila in pomagal mašniku pri napravljanju; vzel je mašno knjigo in stopal naprej pred oltar in stregel pred vsemi domačimi in vaščani. Ko bi videli visoko, krasno postavbo predsednikovo, njegove železne, pa prijetne poteze na obličju, snežnobe lese, vojaško obnašanje, tedaj bi razumeli, kakšno spoštovanje je v vseh vzbujal. — Prava boja-boječnost, odkrita vera in iskrena pobožnost se je zrcalila v njem, ko je molil. Morali bi ga videti in slišati, kadar je vsako nedeljo in praznik razlagal poslom katekizema; kadar je bil s soprogo in sinčkom pri sv. maši; spremljal Najsvetejše k bolniku, ali kadar je stopal za monštranco pri javni procesiji zbrano in dostojanstveno, odkrit sredi svojih uradnikov; tedaj bi našli ključ do bistva tega izrednega moža; tedaj bi znali, da je vsa njegova moč v živi veri in globoki ponižnosti.

(Dalje.)

godnanja: »Kako se mu godi! Po zimi bo pa stradal in k....«

Z njegovo hčerjo se ne sme poročiti sin bogatega kmeta. Tako je postava liberalnih časov.

Živimo v času socialne reforme, družabne in družabno gospodarske prenovitve. Ali ne bi kazalo, da se zopet vpelje kaj srenjskega sveta, zlasti javni pašniki, kamor bi smela tudi kravica siromakova.

Res je, da je skupni svet poverjen za-puščenosti. Nihče ga ne gnoji, nihče ne populi strupenih trav, nihče ne izkoplje trnja. Vendar mislimo, da naj bi vsaka občina nekaj storila za skupni blagor in izboljševanje javnega sveta oskrbovala na javne stroške. Kmetje morajo za svoje delavce vendar na nek način poskrbeti, ne samo s tem, da jim plačajo dnino. Mnogo je v letu deževnih in snežnih dni in za te dni je treba tudi kruha in odela, čeprav ta čas ni pravega zaslužka.

Pomislimo, da ima delavec v tovarni celo leto zaslužek in zraven še priliko, da se njegovi otroci izobražijo v šoli; kmetški dninar si upa le s strahom in skrbjo ustanoviti družino, čeprav ga vleče, da bi ostal v domačem kraju v naročju lepe narave. Kako naj zamenja vedno svežo mlado pozicijo ob gozdu in polju, ob studentu in kolovozu z nenaturnim mestnim in tovarniškim zidom in zrakom.

Zato naj se omogoči ob novi ureditvi zemlje, kolikor mogoče mnogim delo na kmetih in bivanje na kmetih. V prvi vrsti dninarjem, da ne ubegejo iz kmetov zaradi krušne nuje in ženitve. Saj srce jih vleče v svobodno naravo in nepokvarjen duh ne mara mestnega in tržnega drena-daja. — V drugi vrsti pa naj se tudi omogoči rokodelcem in obrtnikom bivanje na kmetih, kjer naj se izpopolnujejo z družinim načinom. Za oboje pa morajo skrbeti kmetске vasi in občine s tem, da jim poskrbijo nekaj skupnega sveta za pašnike in za selišča. Tako bo za vse prav. Kar je pokvarila antisocialna-proti-družabna sebičnost, to naj popravi socialna družabna ljubezen. Na ta način pri-pravimo polagoma pot krščanski državi.

J. S. Z.

Našim skupinam.

Ker se opaža v velikih krajih, da odbor ne raztolmači svojim članom naša pravila prav, posebno, kar tiče mesečno prispevke, povdarjamo tu še enkrat:

Vsak član, ki na nove pristopi, plača pristopnino 1 krono.

Razložili se mu mora pomen razredov, da takoj ob pristopu javi tudi, v kateri članski razred hoče pristopiti. Glasom sklepa V. občnega zbora se plačuje od 1. avgusta 1918 dalje:

Za prvi razred se plača na teden 25 vinarjev. V slučaju podpore, ki jo ima, dobiti glasom podpornega reda, v I. in II. točki, ki so razvidne v pravilih J. S. Z. ima dobiti podpore na dan 50 vinarjev.

Za drugi razred se plačuje na teden 30 vinarjev in se dobi v slučaju podpore dnevno 75 vinarjev.

Za tretji razred se plačuje na teden 40 vinarjev in se dobi v slučaju podpore dnevno 1 krono.

Za četrti razred se plačuje na teden 50 vinarjev in se dobi v slučaju podpore dnevno 1 krono 50 vinarjev.

Za peti razred se plačuje na teden 70 vinarjev in se dobi v slučaju podpore dnevno 2 kroni.

Paziti se mora, da se prispevki redno zaznamujejo v knjižico. V članski knjižici so zaznamovani razpredelki na tedne, tedaj prideta dva meseca z razpredelki za štiri tedne in tretji mesec z razpredelki za pet tednov in tako sledi leto za letom. Plačuje naj se za celi mesec, da ne boode potem kakih nerednosti.

Protestni ženski shod. Na zadnjem ženskem shodu v Mestnem domu, ki bi imel biti brezbarven, so se dogodile nekatere čudne reči. Znane ideje gotove stranke, da v Jugoslaviji ne potrebujemo več ljubezni. Na Jugoslovanski je hotela tudi govoriti. A morala je preje povedati, kaj misli govoriti. Hotela se je pritožiti, zakaj se ni dobilo v vojni zvezi zvezalica, ko so se dobile povsod v vseh vprizgicah. Vžgalice, ki so danes tako dragocene, so najpreje potovale v druge nezna-ne kraje. Tega ji niso pustile osebe, ki prav nič niso imele opraviti na splošno samo ženskem shodu. Tako je zborovala svoboda v svobodni Jugoslaviji prepredena po onih, ki so najbolj kričali po svobodi.

Plašljive govorice. Po Ljubljani širijo ljudje razne govorice radi pokojnine tobačnega delavstva. Pravijo, da bode pokojnina odpadla, ker so vse blagajne prazne, zato ker se je preveč podpiralo vojno posojilo. Vemo, od katere strani veje veter in spravlja vpokojence v veliko skrb, ki so se toliko let trudili in pustili vse svoje moči v tovarni, vem tudi, kam pes taco moli. Pozivljamo vsakega, kateremu se bodo te gorostasne laži še pripovedovale, naj si zapomni osebo in jo nam takoj na-

znani, Ukrenili bomo potrebno, da ne bodo ljudstva, posebno starih ljudi razburjali.

Delavski shod na Vrhniki se vrši v nedeljo, 13. aprila, ob 3. uri popoldne v Društvenem domu.

Shod pri Devici Mariji v Polju za delavstvo v papirnici se vrši v nedeljo, dne 13. aprila ob 8. jutraj.

Delavci Vevške papirnice v nedeljo, dne 13. 4. m. vsi na delavski shod, ki bo ob 8. uri popoldne v Ljudskem domu pri D. M. v Polju. Tovariši in tovarišice, ki trpite pomanjkanje že dolgo vrsto let, zdramite se in pridite do zadnjega vsi na shod, da povemo očito našim zatiralcem, da smo mi tudi ljudje in da s temi, nesramno nizkimi plačami ne moremo več živeti. Zahtevamo vsi kot eden, da naj se nam naš položaj izboljša in se nam dajo plače, ki odgovarjajo današnjim razmeram, da bo zagotovljena eksistenca naša in naših družin. Torej do zadnjega vsi na shod, v boj za naše pravice.

Iz Tržiča. Zaradi naraščajoče draginje se je pogodilo naše kakor soc. dem. delavsko zastopstvo s tovarnarjem Kozinom za 100 odst. poviška plače. Tovarnar je ugodil. Bil je že skrajni čas.

Tržič. V soboto so se podali zastopniki J. S. Z. v papirnico Molini, kjer so zahtevali povišek plače. Tovarnar je takoj pridal moškimi po 2 K na dan in ženskim po 1 K. V nedeljo je tovarnar pridal še 50 vin. tako, da imajo moški sedaj po 2 K 50 vin. poviška. Poleg tega bodo dobivali še nadalje brezplačno stanovanje, drva in razsvetljavo. Obdarovanje delavskih družin ob božiču in veliki noči ostane tudi še nadalje. Delavstvo se je zadovoljilo s tem uspehom.

Tržič. Pretekli petek je bila zopet občinska seja. Pri tej se je poročalo o uspehu, ki ga je imela deputacija, odposlana v svrhu izboljšanja aprovizacije in denarne podpore. Vlada je obljubila priskočiti na pomoč revnim slojem, da jim bo omogočeno dobiti ceneje živila. Napravili se bodo zopet razredi in v te uvrstili prebivalci trga po dnevnem zaslužku posameznih družinskih članov. — G. župnik je postavil predlog, naj občina naprosi višji šolski svet, da se že letošnjo jesen otvorita dva razreda meščanske šole za dečke in za deklice posebej. Utemeljeval je potrebo meščanske šole za naš trg, da bo omogočeno otrokom obrtnikov in delavcev dati višjo izobrazbo in boljšega kruha. Za to šolo naj se porabi nekdanja nemška šola. Predlog je soglasno obveljal. Prepričani smo, da bo vlada vpoštevala naše opravičene želje glede ustanovitve prve meščanske šole na Gorenjskem.

Mengeš. Tovarnar Štemberger je zopet odprl tovarno. Delavcem je zvišal plačo za 50 odstotkov. Delavci zopet delajo. Svojih zahtev ne opuste, dasi bodo započeto delo nadaljevali.

Domžale. Poročali smo, da delavstvo ni sprejelo nezadostnega poviška pri izplačevanju. Poročilo, ki nam je bilo poslano, je napačno. Delavstvo je sprejelo povišek, a ne smete si misliti, da z zadovoljstvom. Teh par odstotkov se še pozna ne. Tovarnarji so dali tudi onih 30% brez vsakih pogojev, a to pa ne vsem, precej jih je ostalo brez njih. Dvoina metraj. Tudi ta se bo morala odpraviti.

Tovarnarja Kurzthaler in Oberwalder zaprla tovarni.

Dne 4. aprila je ustavil Oberwalder svojo tovarno. Rekel je, da jo ne odpre prej, dokler ne bodo odprte meje za izvoz.

Dne 5. aprila je zaprl tovarnar Kurzthaler svojo tovarno. On pravi, da dokler ne dobi premoga, ne začne z delom. Delavstvo naganja, naj gre k deželni vladi prosit, da oskrbi premoga za tovarne. Tovarnarji se precej motijo, če mislijo, da bodo šli delavci zanje beračit okrog uradov, ko pa vidijo, kako jim tovarnarji gredo na roko. Za vsem tem pa se skrivajo podli načrti tovarnarjev, ki hočejo delavstvo precej opehariti. Domžalske delavce svarimo pred vsakim prenapljenim korakom. Bodite pazni!

V eni prihodnjih številkih naj se opiše delo teh milijonarskih ljudskih pijavk.

Za skupine, ki praznujejo prvi maj, veljajo sledeča navodila: Zjutraj naj narode in se udeležijo skupne svete maše korporativno. Po sveti maši naj imajo shod, popoldne pa izlet v naravo.

Okrožni odbor J. S. Z. Mežica. Predsednik Stane Rudolf, predsednikov namestnik Osojnik Franc, tajnik Gustel Cvikel, odbornika Janez Dobrišek in Peter Dobradol. Poleg teh sta dva zastopnika iz Črne in eden zastopnik iz Guštanja.

Za tiskovni sklad Jugoslovanske strokovne zveze. Člani potrebujejo pouka, tiskovin, knjig, knjižic. »Naša Moč« mora stati na višku. V ta namen nam je treba tiskovnega sklada. Nabirajte zanj! Vsak znesek je dobro došel. Igrajte v ta namen. Tisk se bori za vas, za vaše misli, za vaše ideje. Zdaj je čas!

Za tiskovni sklad J. S. Z. so darovali: Zvon Mirko 11 K, Iv. Gostinčar 10 K, A. Lajovic 4 K, skupina Tržič 25 K; skupaj 50 K. — Tovariši in tovarišice! Nabirajte

pri vsaki priliki. Ne pozabite pri veselicih, predavanjih, družinskih večerih, izletih našega tiskovnega sklada. Člani in skupine, tekmuje med seboj!

Trgovski sodružniki.

Naj kdo zameri ali pa ne: dva stanova sta se dozdaj pri nas odlikovala po ne-socialni sebičnosti: krčmar in trgovec. Za blagor družbe, domovine, države jim po večini ni bilo mar, ampak le za žep. Čim bolj so bili ljudje lahkomišelnosti in čim bolj so drveli vsak v svojo nesrečo, tem bolj se jim je zdelo. So časti vredne izjeme, vendar le izjeme. Pri trgovcih jih je, mislim, več. Splošno pa so pajki, ki love muhe in jim izskavajo življenje.

Trgovski sodružniki so se organizirali. Hvalevredno. Združila jih je skrb za kruh. Stanovska organizacija se danes večinoma snuje na skrbi za želodec. Ko bo ta skrb odpravljena, se bo marsikatera stanovska zveza spet razpršila.

Stanovska strokovna organizacija mora iti še dalje. Tudi ona trgovskih sodružnikov. Mladi ljudje so idealni. Mlado srce vsebuje ogenj in hrepenenje. — Jugoslovanska Strokovna Zveza je pozdravila skupino trgovskih sodružnikov po delavcu, po rudarju. Ali se bo našlo med trgovskimi sodružniki in sodružnicami dovolj src, ki bodo bila za vse državljane, za vse stroke in stanove, tudi za tiste, za katere so imeli dozdaj trgovci le eno željo, da bi jih izmolili? — Poleg tega čaka jugoslovansko državo konkurenca z angleško trgovino. Kdo naj tu pomaga? Kdo naj uči ljudstvo? Ali niso naši mladi trgovci poklicani, da mislijo ne samo za se, ampak tudi za svoje ljudstvo?

Ne več na stara sebična pota, ampak na nova ljudske vzajemnosti in podpore. Mladim trgovcem ne bo na ta način več na potu krščanska misel, ampak kakor mila tolažba se jim bo zdelo ob delu za skupni blagor.

Železničar.

Pokojnina železničarjev južne železnice.

Vpokojeni železničarji vprašujejo eden drugega, ali si že dobil penzijo? Odgovor: »Ne!« — Saj še za oni mesec visem d-bil. Nekateri so dobili, ali vsi ne. Posebno vdove ne. Letamo semintje. Ali je treba tega? Zakaj ne stori južna železnica svoje dolžnosti? Zakaj ne dostavlja listin, po-botnic?

Kdo je kriv, da vpokojeenci ne dobijo pravočasno pokojnine? Res, ta čas, ko je likvidacija Avstrije prekinila promet Dunaj—Ljubljana, je zakrivila nered ta ovira. Ali sedaj je iskati krivde drugje.

Povemo, dolgo ne moremo čakati. Ali misli uprava južne železnice, da lahko živimo od zraka? Več mesecev ti ne izplačajo denarja — potem pa prevdarite naš položaj. Dalje pretehtajte to: Vpokojenec, ki dobi največ, dobi 130 kron, najmanj pa 10, 8 kron. Med te zadnje šteje predvsem vdove. Njihovi možje so službovali 30 let. Kaj more taka vdova kupiti z 10 ali 8 kronami v sedanjih časih za ves mesec. Ali more živeti? Predstavljajte si gospodje pri vladi in pri socialni oskrbi.

Ustavimo se še pri dobavi premoga.

Uprava je svoj čas ukazala, naj protestiramo zoper to, da bi dobavljali premog pri aprovizaciji, naj zahtevamo, da dobi vsak železničar premog pri železnici. Res so ga nekateri dobili, a vsi tudi ne. Nekateri ga še danes niso dobili, posebno penzionisti. Pa tudi nad dobljenim premogom bi se človek zjokal. Kakšen je bil. Samo kame-nje, ilovica in takozvani mist za drag denar — 1000 kg za 50 K 50 v. Sedaj ga pa sploh ni več. Nimamo ne drv ne premoga. Kdor je tako srečen, da kaj ujame plača za 1000 kg 70 K 60 v.

Apeliramo na merodajno mesto, da dobimo takoj premog. Potrebujemo ga nujno. Drugod si ga sploh ne moremo kupiti. Vsa! to nam privoščite, da si našo mokro obleko posušimo, ko pridemo iz službe, saj imamo tako eno samo. — Bog daj zopet sonce, da si ob nem posušimo obleko in skuhamo pri njem kosilo.

Cestar.

Spomenica cestarjev še ni rešena. Po pomoti je bila od par odbornikov vložena še ena vloga.

Sestanek cestarjev za novomeški stavbeni okraj se je vršil v nedeljo 6. t. m.

Sestanek cestarjev za Koroško se vrši na Cvetno nedeljo pri Stekelnu v Prevaljah ob pol 10. uri popoldne.

II. občni zbor cestarjev za Slovenijo se vrši prvo majovo nedeljo v prostorih Ljudskega doma v Ljubljani ob 1. uri popoldne.

Razširjajte „Našo Moč“! — Organizirajte kolportajo!

Delavsko pravo.

Minister Gostinčar o svoji nalogi.

»Jutarnji list« poroča o razgovoru, ki ga je imel sodružnik belgrajske »Pravde« z ministrom za socialno skrbstvo Gostinčarjem. Izjavil je, da je prevzel to ministrstvo v sporazumu z Jugoslovanskim klubom, ki zavzema stališče, da se morajo radikalno izvesti uredbe, ki bodo izboljšale položaj delavstva. V prvi vrsti se bo skrbelo za izvedbo socialnega zakonodajstva. Zlasti kar se tiče socialnega zavarovanja bolnih, brezposelnih in invalidov. Zakonske osnutke svojega prednika bo še enkrat proučil, a držal se bo v mnogočem njegovih načel, posebno pri zavarovanju delavstva.

Zakonodaja v Jugoslaviji.

Prenovila se bo vsa naša zakonodaja; zato naj se dotaknemo dveh točk, katere so potrebne reforme. Po sedanjih določbah kazenske-pravdnega reda vpraša kazenski sodnik obdolženca v slučajih radi žaljenja časti, če ima kaj premoženja. Če obdolženec nima odvetnika to vprašanje ponavadi zanika, misleč, da bo na ta način obsojen na manjšo globo. Sodnik razglasi razsodbo in obsodi ovadenco na zaporno kazen. Revez bi rad plačal 10 ali 20 K raje, kot da bi okušal sladkosti zapora, vendar zastoj. Obsojen je bil le na zapor in prestat ga mora. Pride pa pred sodišče kmet, premožen meščan itd. ter odgovori na tozadevno vprašanje, da ima premoženje. Sodba se glasi: Obsodi se na plačilo globe 20 K ali v slučaju neizterljivosti na 24 ur zapora. V tem leži velika socialna neenakost. Revez naj gre v zapor, naj zgubi v času zapora zaslužek, naj prepusti, n. pr. mati, družino tujim ljudem, da oskrbe njeno družino in ima za to še izdatke, vse zato, ker nima premoženja. Premožni obsojenec pa plača onih 20 K, ki ga prav nič ne bole. Skrb naših zastopnikov naj bo, da se ta neenakost iz kazenskega zakona čimprej odpravi, ker tvori veliko krivico za večinoma nepoučenega reveža. Če ima premožni pravico mesto zapora plačati globo, mora imeti isto pravico tudi revež, saj mu zapor, v slučaju, da ne plača itak ne odide. Zaenkrat naj si pa vsak zapomni, kak pomen ima, če dotično vprašanje: če ima premoženje, potrdi ali zanika. Pozneje se ta stvar ne da popravljati.

Drug slučaj.

Pri deželnem ali okrožnem sodišču sem, kjer se pravdajo radi ločitve zakona. Teh pravd sedaj ni premalo. Celó 50 in 60 let stari zakonci iščejo pred sodiščem svojo zgubljeno zakonsko srečo. Ta stvar pa ni tako enostavna kakor bi si kdo mislil. Najprej treba vložiti tožbo, nato odredi sodišče tri zaporedne naroke za poizkus sprave. Ti naroki obstoje navadno v tem, da prideta zakonca k tem narokom (tri tedne zaporedoma) in povesta, da se nista ozir, da se ne poravnata. Nato se vrši prvi narok, pri katerem se določi rok 1 do 4 tednov, v katerem mora toženi del podati pismen odgovor na tožbo, še le ko pride ta odgovor na sodišče, odredi se narok za sporno razpravo in dokazovanje. Res dolga kača samih formalnosti brez zdravega jedra. Pri petih ali več slučajih, ki jih sodišče razpiše na eno in isto uro, v pričo cele dvorane odvetnikov in drugih strank je resno in temeljito reševanje take zadeve kot je ločitev zakona nemogoče. Zato ponavadi tudi ni uspeha. Sodnik bi se moral potruditi, da odstrani med zakoncema nesoglasje, da pogovori razčlunjeni del, da se potegne za zatirani in ogroženi zakonski del, kar vse je pa v zgoraj navedenih okoliščinah nemogoče. Lahko se trdi, da sodišče v takih slučajih ne izpolni duha zakona. Zakon določa, da se imajo ti pravni poizkusi vršiti pred župnim uradom — dušnim pastirjem, vendar doslej tekom mnogoletnega opazovanja, še nisem našel slučajja, da bi se ti poizkusi sprave vršili drugače kot pri sodišču. Zakaj to? Zato, ker sodišča na eni strani ne respektirajo zadostno duhovski urad in cerkveno avtoriteto, na drugi strani pa je krivda tudi na strani odvetnikov, ki bodisi iz komodnosti ali pa mogoče tudi radi za služba vlagajo tožbe brez predidnih pravnih poizkusov (pri župnem uradu) vsled česar treba te poizkuse vršiti pri sodišču.

Nastane vprašanje, če se že nočemo tudi v praksi držati pravnih poizkusov pri pristojnem župniku, ki razmere gotovo najbolje pozna in je tudi interesiran na tem, da se sprava doseže, ali ne bi kazalo uvesti za ločitvene pravde mešana sodišča obstoječa iz sodnikov in prisodnikov duhovnikov, ki bi imeli ne toliko nalogo razsojati kot truditi se za spravo in odpravo vzrokov ločitve. Mogoče bi pa kazalo poklicati enako kot pri tožbah radi žaljenja časti, na pomoč občinske posredovalne urade.

Vsekako je ta točka po našem mnenju vevlačna in reforme nujno potrebna. Sedaj po vojni so ločitve na dnevnem redu in čim bolj bo propadala splošna morala, tem bolj se bodo množile te vrste pravde.

Karl Marx, oče socialne demokracije v luči sodobnikov.

Pred nami leže nekatere sodbe o Karlu Marxu, ki so jih zapustili njegovi sodobniki poznejšim rodovom in v katerih je očitno kot vodja svoje stranke. Lastnosti njegovega značaja bodo gotovo zanimale vse naše čitatelje.

V Bruslju je občeval Marx veliko z ruskim publicistom Anienkovom in ta se je izrazil o njem na sledeč način:

»Marx predstavlja človeški tip, ki je sestavljen iz energije, moči volje in neupogljivega prepričanja, tip, ki je tudi po svoji zunanosti nad vse čuden. Gosto črno grivo na glavi, roke pokrite s kocinami, suknjo po strani zapeto je veselo izgledal ko mož, ki ima pravico in moč, da zahteva spoštovanje, če sta bili tudi njegova zunanost in njegovo delovanje nekam nenavadni. Njegove kretnje so bile robate, a drzne in samozvestne; njegovo vedenje je bilo naravnost proti vsem družabnim običajnim oblikam. Vendar pa je bilo ponesno in nekako zaničljivo; njegov ostri glas, ki je zvenel kakor kovina, je neverjetno soglašal z radikalnimi sodbami, ki jih je izrekel o ljudeh in stvareh. Govoril ni drugače kakor vevljuje, z besedami, ki ne trpe nikakega ugovora. Njegov glas je vsako besedo poosiril in prešinjal vse, kar je govoril, tako da me je nekam bolešno dirnilo. Ta glas je izražal trdno prepričanje o svojem poslanju, da obvlada duhove in jim predpisuje postave. Pred menoj je stala poosebljenost demokratičnega diktatorja.«

Iz te sodbe, ki je gotovo spisana z veliko toploto in vdanostjo, lahko posname-mo one kaj malo privlačne lastnosti Marxove. Njegova zunanja zanemarjenost, tako v obleki ko v vedenju, se je zdelo zatiranim delavcem gotovo zelo simpatična; nasprotno pa se zapovedujoči glas nikakor ne ujema z idejami o svobodi in enakosti, katere je oznanjal. Socialnodemokratski vzor z ozirom na državo je vsekakor republika; v Marxu pa jim stoji zopet nasproti diktator, samoderžnik. Njegovi strankarski sodrugi so mu tudi v resnici predbacivali, da stremi po samovladu in radi tega stremjenja so ga izključili z vsemi njegovimi pristajši iz komunistične zveze.

Zanimivo pa je, da najdemo največ lastnosti očeta Marxa danes na njegovem otroku: socialni demokraciji. Tudi na njej je domala vse po strani zapeto in njena vest je na gosto poraščena s kocinami, kakor pri očetu Marxu roke. Tudi njegovo robatost in drznost so v marsičem podedovali. Kakor Marx, tako tudi njegovi nasledniki gledajo z zaničevanjem na vse, kar ne soglaša z njimi. Njihova najznačilnejša dedščina pa so vevljanje, diktatura in samovlada.

Drug opis, manj simpatičen ko prvi, izvira od demokrata Techowa. V nekem pismu piše tako-le: Nemogoče je, da bi Vam opisal živo izpremembo snovi, stopnjujočo toploto zabave in pa način, kakor jo Marx obvladuje. Name je napravil vtis, da ni le duhovit, temveč da je tudi znamenita osebnost, če bi imel ravno toliko srca ko razuma, ravno toliko ljubezni ko sovraštva, potem bi šel zanj skozi ogenj, kljub temu da mi je že večkrat brez ovin-kov izrazil svoje popolno zaničevanje. On je prvi in edini med nami, ki bi mogel vladati in se tudi v velikih razmerah ne bi izgubil v malenkosti. Zaradi našega cilja obžalujem, da ta človek nima poleg svojega znamenitega duha tudi plemenitega srca. Toda imam prepričanje, da je najnevarnejša osebna častihlepnost v njem razgrizla vse dobro. Smeje se norcem, ki molijo za njim njegov proletarijatski katekizem prav tako, ko komunistom a la Willich, prav tako, ko buržoaziji. Edini, katere spodbuja, so plemenitashi in sicer le tisti, ki so čistokrvni in se zavedajo svojega plemstva. Da pa jih bo mogel odriniti od gospodstva, rabi moč, ki jo najde edino v proletarcih, zato je svoj sistem po njih uravnal. Kljub vsem njegovim zagotovilom, da ni res, ali da mogoče ravno vsled tega sem dobil vtis, da je edini smoter njegovega početja njegovo osebno gospodstvo.

Jasno in določno pravi Techow, za čem stoji Marx: za osebno gospodstvo mu je. Proletarci so mu samo sredstvo, da doseže cilj in zato jih skuša pridobiti za vsako ceno. Ko voli sredstva ni ravno izbirljen. Bila mu je pač lastna ona pristna judovska brezobzirnost, ki se ne ustraši niti pred tem, da za njegovo lastno korist trpijo zaslepljeni in postanejo nesrečni. To je slika hladno računajočega socialista. Zdi se, kakor da si je socialna demokracija že od vsega začetka izbrala prevaro za prvo sredstvo, s katerim hoče doseči koristi posameznikov na račun ubogega, izčrpanega delavca.

Ako primerjamo z Marxom tudi druge glavne voditelje socialistov, vidimo pri vseh eno glavno značilno potezo: vsem je glavno lastni jaz. Vsak hoče stati kot brezobziren diktator v ospredju. Če tudi pri

tem trpi vse, samo da pride on do veljave. In stranka tuma? Če so posamezni udje celote bolnik, ki hodijo po krivih potih, tudi iz njih sestavljena celota ne more biti dobra. Koliko bolj, če so ti posamezni udje voditelji! In kadar se taka družina razširi v večji krog in raztegne svoje delovanje, potem je cela družba slaba, kajti ves temelj, na katerem stoji, je lažnjiv.

Množite vrste Jugoslovanske Stokovne Zveze! Vaša je.

Obljubljena dežela Socijalija. (Dolje.)

Kordeš: »No, potem naj se prisili s policijo visoke gospode, da bodo poštni in pravični.«

Grilc: »Ti si velik otrok, Kordeš! Saj so vendar visoki gospodje tisti, ki imajo policijo v roki!«

Kordeš: »To so res strašne razmere pri vas! Da bi bil že vsaj zopet v Trstu! Toda veš kaj, Grilc? Saj imate splošno volilno pravico in tajno glasovanje. Torej glejte, da spravite boljše ljudi na krmilo!«

Grilc: »To smo že poskusili, a so bili novi prav tako ničvredni, ko stari. Eni kot drugi se niso brigali ne za Boga ne za pravost; vera je bila vsem zasebna stvar, policija pa so vodili sami.«

Kordeš: »Jaz sem mišljenja, da poskusite še enkrat! Mogoče da vseeno še dobite v Socijaliji toliko poštenih in pravičnih ljudi, kolikor jih rabite.«

Grilc: »Kakor je sedaj urejeno, pridejo pri novih volitvah zopet stari gospodje na površje.«

Kordeš: »Zakaj pa ne volite drugih?«
Grilc: »Recimo, da pri tajnem glasovanju napišemo vsi na naše liste ime »Peter«. Volilna komisija bi ravno tako tajno brala na vseh listih ime »Pavel«, kaj potem?«

Kordeš: »To bi bila vendar nesramna sleparija!«

Grilc: »In če gospod Pavel volilno komisijo dobro plača za to sleparijo, tedaj te vprašam dalje: Kaj naj jo pri tem ovira? Policija ali strah božji?«

Kordeš: »Grilc! Meni bo kmalu slabo pri vas v Socijaliji. — Kaj pa ti pravzaprav delaš tukaj?«

Grilc: »Učitelj sem.«

Kordeš: »Kaj — ti — učitelj?«

Grilc: »Zakaj pa ne?«

Kordeš: »Ti si bil vendar čevljar!«

Grilc: »Seveda! Tukaj pa, so me postavili za učitelja.«

Kordeš: »Kaj si imel veselje do tega?«

Grilc: »Nikakor ne! Ostal bi bil veliko raje čevljar. A kaj hočem, ko so me postavili za učitelja.«

Kordeš: »Tega jaz ne bi bil trpel!«

Grilc: »Tukaj v Socijaliji ne vprašujejo dolgo posameznikov, za kaj imajo veselje. Država je splošni delodajalec; država razdeli delo, kakor ji je najbolj všeč. Pri nas je nekako tako, kakor je bilo v Prusiji glede militarizma. Tam tudi ljudi niso nikoli vprašali, če imajo veselje do vojaštva. Kogar so določili, je moral iti. Tako je tudi tukaj; toda ne samo z ozirom na vojaščino, ampak pri vseh strokah. Enega določijo za cestnega pometarja, drugega za predsednika, tretjega za pravnika, četrtega za ključavničarja itd. Mene so določili za učitelja.«

Kordeš: »Kaj pa ti poučuješ?«

Grilc: »Jaz sem učitelj narodne zgodovine.«

Kordeš: »Vaša Socijalija je vendar šele od včeraj! Kaj pa je potem mogoče poučevati o njeni zgodovini?«

Grilc: »Dragi moj, pri nas imamo grada dovolj! Tako n. pr. učim: Socijalija je država brez vsake primere, kar se tiče veličanstva idej; brez primere, ker je stanje civilizacije dokaj višje kakor v razrednih državah; brez primere, ker ni pravne in duševne priprjenosti in popačenosti; brez primere, ker so vsi narodi v bratskem objemu; brez primere, ker je ustanovljena na duševni zvezi večnih resnic itd. itd.«

Kordeš: »In ti veruješ vso to sleparijo?«

Grilc: »Bodi vendar pameten!«

Kordeš: »Zakaj pa potem učiš tak nezmišljen?«

Grilc: »Ker moram. Sicer bi zapadel denarni globi in v ponovnem slučaju bi me obsodili v ječo.«

Kordeš: »Veš kaj, to so pa že strašne razmere.«

Grilc: »Le veruj mi, Kordeš, tudi jaz bi sedel raje v Trstu, kakor preje. Toda to so le pobožne želje!«

Kordeš: »Ali poučuješ še kaj drugega v šoli?«

Grilc: »Se mnogo drugih predmetov, n. pr. naravoslovje. Tu moram razlagati otrokom, kako izvirajo vse rastline in živali s človekom vred iz skupne prastanice. V pripomoček imam izvrstne slike, kjer se natančno vidi, kako je nastal iz prastanice črv; iz črva je nastal martinček, iz martinčka so se razvili po dolgih izpreminjanjih sesalci, nazadnje šimpanzi, pavjani in ljudje.«

Kordeš: »In ti verjameš tej slepariji?«
Grilc: »Seveda ne morem takim budalostim verjeti. Delati pa se moram, kakor da verjamem; sicer bi otroci meni ne verjeli in to bi pomenilo zame občutno kazen.«

Kordeš: »Veš kaj, Grilc, ti se mi v resnici smiliš!«

Grilc: »Čakaj, najlepše šele pride!«

Kordeš: »Kaj pa?«

Grilc: »Pouk v državnoznanstvu.«

Kordeš: »Kaj pa je s tem?«

Grilc: »Otrokom moram vtrobiti cel katekizem.«

Kordeš: »Katekizem? Kaj poučuješ tudi verouk?«

Grilc: »Kaj še! Vera je vendar zasebna stvar in zato tudi ni nobenega verouka v šoli.«

Kordeš: »Kaj pa potem učiš v katekizmu?«

Grilc: »Nauk o državi. V našem katekizmu so na primer sledeča vprašanja: Kaj je ljudska država? Odgovor: Ljudska država je prestavljani Bog. Vprašanje: Kakšno oblast ima ljudska država? Odgovor: Ljudska država ima vso oblast, posebno pa v šoli je vsemogočna. Vprašanje: Kaj je postava? Odgovor: Postava je volja ljudske države. Vprašanje: Kakšen pomen ima postava za posameznike? Odgovor: Posameznik je postavam dolžan brezpogojno pokorščino; zakaj postava je »javna vest«.

Kordeš: »Povej mi, Grilc, od kod pa jemljete ves ta nezmišljen?«

Grilc: »Vse to smo se naučili od novodobnih profesorjev. Sploh je novodobno modroslovje pri nas v Socijaliji veleugledno. Možeje Voltairovega, Hegelovega, Schopenhauerjevega, Häckelovega in sličnega kova so pri nas češteni in slavljani.«

Kordeš: »Kaj pa deset zapovedi, ali teh ne učiš?«

Grilc: »Bog varuj! To bi bila vendar vera in vera je zasebna stvar. Boga v Socijaliji ni in zato se tudi ne more govoriti o desetih božjih zapovedih. — Sploh pa, kaj naj n. pr. počnemo s šesto zapovedjo? Socijalna demokracija zahteva vendar na polju družine po Beblovih navodilih »svobodno ljubezen«. Postava: »Ne prešestvuj,« ne bi imela za Socijalijo prav nobenega zmišlja; saj zakona sploh nimamo.«

Kordeš: »Kaj? Zakona nimate? Kaj živite ko psi?«

Grilc: »Če se hočeš tako izraziti, da! Pri nas prideta dva skupaj in gresta zopet narazen, kakor se jima zljubi. — Sicer pa se radi tega ne smeš čuditi. Ta praksa se je pričela že davno prej po drugih državah s civilnim zakonom. Šlo se je enostavno v urad, kjer so vaju vpisali kot moža in ženo in če je bilo komu všeč, je šel drugi dan zopet tja in se dal črtati. Pri nas v Socijaliji pa smo odpravili tiste nepotrebne šege; po uradih ti ni treba več letati; tudi je vsakemu posamezniku dano na prosto, da stori kar hoče.«

Kordeš: »Potemtakem pa pri vas ni nobenih zakonov več in nobene družine?«

Grilc: »Seveda ne. Včasih se sicer dogaja, da kak mož občuje s kako žensko nekaj mesecev. Pravilni zakon, kakor ga razumejo katoličani, je v Socijaliji popolnoma nemogoč. Kakor sem ti že pravil, se vsi prebivalci popišejo radi razdelitve dela v Socijaliji, ker vlada pri nas »prisilno delo za vse«. Zato pa se lahko pripeti, da pride mož petdeset kilometrov na desno, žena pa dvajset kilometrov na levo, mogoče v kakšno državno pralnico, kjer mora ostati gotov čas.«

Kordeš: »Kaj pa je potem iz otrok?«

(Dolje.)

Razno.

Umrla je dne 5. t. m. na Primskovem pri Kranju gospodična Franja Remec, uslužbenka v knjigovodstvu K. T. D. v Ljubljani. Rajnica je bila dolgo vrsto let ena najdelavnejših odborice naše skupine v Jugoslovanski tiskarni v Ljubljani. Po dolgem trpljenju, ki ga ji je povzročila delavska bolezen jetika, jo je smrt rešila zemeljskega trpljenja. Pokopana je bila dne 7. t. m. na Primskovem pri Kranju. Ohranimo jo v dobrem spominu! N. v. m. p!

Beguncem! Pri poverjeništvu za socialno skrb se oglašajo dan na dan množični begunci v zadevi naknadne begunske podpore. Stroški, ki jih imajo begunci s tem, da prihajajo glede te podpore vpraševati v Ljubljano, so popolnoma nepotrebni. Ako bi poverjeništvu dobilo kaj aktov iz zasedenega ozemlja, bo dotične begunce o tem uradno obvestilo. Priglasiti se in povpraševati ni treba nikomur!

Na malariji obolenim bodo lekarne na predpis zdravnikov dajale kinin (zdravilo) brezplačno. Sploh priporočamo, da se vsak, kdor se količjak slabo počuti, zgleda pri zdravniku. Hranimo moči, ki nam jih bo še tako zelo primanjlovalo!

Koliko si dobil pred vojno za eno krono? Ko si prišel v nedeljo v gostilno, si naročil golaž, zraven si dobil dve žemljici, zahteval si še en četrto litra rdečega vina. Ker se po dobri jedi tudi lahko kadi, si si še privoščil dve smodki. Če si izračunal potem skupno vsoto, si videl, da

velja to samo eno krono. Krožnik guljaja je stal 48 vin., dve žemljici 8 vin., četrto litra vina 24 vin., pa še dve smodki 20 vin. Bil si popolnoma pokrepčan in zadovoljen. — Kaj dobiš pa danes? Pol hlebkca črne-ga vojnega kruha in zraven še dve cigareti, pa kozarec vode, ki je danes hvala Bogu še zastoj. Da lažje prebavljaš kruh, si pa prilepi papirnato krono na mizo in si vzbujaj ob pogledu nanjo spomine na predvojni čas.

Zviti Mihec. Sosedov Mihec je razprodal zadnjikrat »Slovenca« v Kranju. Ko mu pa razprodaja ni šla prav dobro izpod rok, si je zmisli drug način. Začel je vpiti: Slovenec, današnja izdaja. Italijani morajo proč iti, Slov... Italijani morajo proč iti. Pomagalo mu je. Kar vse je drlo k njemu in kmalu je imel vse razprodano. Kranjčanje so iskali in iskali to vest po časopisu, a jo niso našli, Mihec se jim je pa v pest smejal ter jo hitro odkuril. Da pa morajo Italijani proč iz naše zemlje je prav imel.

Ta radovednost. Ko je šel zadnjikrat Tone iz Idrije po Marijinem trgu v Ljubljani, je slišal, kako upije raznašalec »Jugoslavije« o neki veliki nesreči v Idriji. Dasiravno je spoznal že preje te raznašalce in jim ni nič verjel, ga je vendar ta premotil. Kupi si hitro list ter ga kar grede hlastno pregleduje, kje je tisto o veliki nesreči v Idriji. Ker pa je bil tako zadržan v list, ni videl nobenega krog sebe in tako se je parkrat zaletel v mimoidoče ljudi, kateri seveda so ga častili s »storkljo«. Zaletel se je bil tudi v voziček neke mlekarice iz št. Vida, katere bi ga bila kmalu z dežnikom izplačala, samo svojim hitrim nogam se je imel zahvaliti, da jo je odnesel brez bolečin. Pregledal je list že petkrat, a o idrijski nesreči ni bilo ne duha ne sluha, pač pa mu je ostalo oko na naslovu: Velika nesreča na Adriji. Zaklel se je, da ne bo kupoval prav nikoli več od raznašalcev.

Nekaj o »sodobnosti«.

Kaj pomeni beseda »sodobno?« Sodobno ima pomen »moderno!« Tako, tako?! No, za moj del, če bi le tudi vedeli, kaj pomeni »moderno«. Za to besedo pa imamo dvoje razumevanj.

Eni pravijo:

Modern je tisti, ki gre s časom, ali bolje rečeno, ki se prilagodi časovnim razmeram; zakaj časovno kolo ne smemo zavrteti nazaj, ako nečemo, da postanemo razupiti kot »nazadnjaki« — »klerikalci« — »mračnjaki« itd. itd. itd., česar se mnogi najbolj boje.

Torej moderni je:

Kdor menja obleke po vzoru vsakega gizdalina — ker tudi drugi tako delajo;

kdor menja svojo vero po »okusu« — ker tudi drugi tako delajo;

kdor hodi v gledališče, na veselice, v letovišča in kopališča zato — ker drugi tudi tako delajo;

kdor je nervozen — ker je nervoznost moderna!

Vsa čast takim »značajem!«

Ali se pravi to: človek je svobodno ustvarjen, je svobodni in naj bi bil rojen tudi v verigah?

O, ve uboge suženjske duše, milujemo vas!

Drugi pravijo:

Modern je tisti, ki ne živi p o običajih sveta, temveč za svet ali, kakor se je izrazil nek znameniti umetniški kritik:

»V dobrem smislu je modern tisti, ki se žrtvuje za potrebe sedanjosti, to je tisti, ki da svojemu času kar rabi, kar najbolj potrebuje. To pa se ne pravi, da moramo vedno posnemati vladajoče dnevno mnenje, ako hočemo biti moderni. Kdor se temu mnenju postavi nasproti in ga skuša spraviti v nove uspešnejše tire, ta bo deloval še modernije, še sodobneje.«

Torej ta in sama ta je modern, ki pozna slabosti svojega časa in je pripravljen, da jih celi; zato je bil Kristus naš Gospod nad vse modern, kajti njegov čas je potreboval Odrešenika; zato je katoliška Cerkev vedno moderna, zakaj vsak človek rabi v vseh časih njeno pomoč in zato je tudi krščanstvo danes najmodernejša, kajti naš čas potrebuje zopet enkrat krščanskega življenja. Zato si ti, katoličan, najmodernejši izmed vseh modernih.

In takih katoličanov potrebujemo, predvsem pridnih, zvestih, značajnih mož, ki imajo pogum in voljo, da gredo v cerkev, da se prekrizajo, izpolnjujejo božje in cerkvene zapovedi — da molijo. To so moderni ljudje, vsi drugi so mevže, neznačajne veterance, podkupljeni vlekonosci vsakdanje mode — nikakor pa ne moderni ljudje.

Najsi se temu ali onemu zde čudni ti pojmi o sodobnosti in modi — zato gotovo niso nič manj resnični!

Kultura.

Gledališče in delavec. Ko sem prejšnjo sredo zapuščal dramsko gledališče, so me navdajale različne misli. Igrala se je Finčgarjeva trodejanka »Veriga«. Igralci so jo pogodili izvrstno. Gledališče je bilo napol-

njeno. Parter, lože, balkon, vse se je odlikovalo po sami inteligenci. Gledal sem okrog, kje bi zagledal tudi kakega delavca. Bilo jih je samo par in še ti so zavzeli svoje skromno stojišče na galeriji (oksenstantu). Nisem se vpraševal, zakaj ni delavca v gledališče. Saj mu ni mogoče. Poglejmo cene, ki so na programnih listih. Sedeži I. vrste 10 kron itd. Kje pa more danes delavec iti v gledališče? Vsi boljše sedeži bi ga stali en dan znoja in trpljenja. Na lože mu ravno tako ni misliti, zanj je kvečjemu še galerijski sedež (če se tudi oni ne oddajo pod roko) in pa galerija sama. Seveda, da bi pa hodil delavec stati na galerijo, to mu ne dopušča ponos, kajti tudi on je človek, svoj denar si je zaslužil pošteno. Ali bi se ne moglo tudi delavcu ustreči? Čemu imajo privilegij za boljše sedeže v parterju le oni, ki se kar valjajo v židi in zlatu in ki potem nekako majestetično gledajo skozi svoja srebrna kukala po dvorani? Ali naj bodo gledališke predstave le za one, ki se čutijo res dovolj izobraženi za dostop v javni prostor? Vsakdo se moti, če misli, da je delavec neizobražen, da zanj niso gledališke predstave.

Dajte delavcem lepih narodnih iger, takih kot so »Veriga«, »Divji lovec« itd. in videli bode, da se delavec tudi v tej stroki razume, za kar vam bo tudi hvaležen.

Odprite mu gledališče. Dajte mu vsaj enkrat na mesec prosto, da se po zelo znižanih cenah lahko tudi on razvedri. Takrat naj mu bode dostop do lož in parter-skih sedežev vedno prost. Koliko je delavskih družin, ki bi se na ta način lahko udeležile gledališke predstave, kar se pa zdaj ne morejo ob teh za delavca neznosnih cenah.

Vem, bojite se primanjkljaja. Morda bi se dal oni primanjkljaj drugače pokriti. Pa če je tudi. Ako vzamemo samo enkrat na mesec za par ur prostor, to se ne bode blagajni veliko poznalo.

Od igralcev je pričakovati, da vkljub znatno znižanim cenam ne bodo igrali površno in slabo. Pomislijo naj na sedanjih duh, ki preveva vse delavstvo. Pomislijo naj, da povečini izvirajo iz naših delavskih vrst.

Torej dajte nam gledaliških predstav v narodnem duhu, dajte nam prijaznim potom, če ne znamo slediti ogrskim komunistom in zasedati gledališče po njih vzorcu.

Prosimo pa vse delavcem prijazne časopise, naj se potegujejo za naše delav-ske predstave v Narodnem gledališču in nasvetujejo, kakim potom bi se dalo to doseči, zakar jim bo delavstvo hvaležno.

Zvonimir Rudar.

Urednik: Anton Komlanec. — Izdajatelj: Mihael Moškerc. — Tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani.

Delavci in delavke,

priljubljene med svojimi sodelavci, dobe lahke posrtnski zaslužek. Pojasnila dobe na ust-mene in pismene ponudbe v upravi »Slovenca«.

Gospodarska zveza

centrala za skupni nakup in prodajo v Ljubljani, reg. zadr. z o. z.

Stalna zaloga poljedelj. strojev:

motorjev, mlatilnic, vtiljev, slamo- in reporeznic, brzoparilnikov, plugov, bran, čistilnikov i. t. d.

Prodaja:

umetnih gnojil, kolonijalnega in špecer-rijskega blaga ter poljskih pridelkov.

Zaloga:

pristnega domačega in ogrskega vina, žganja i. t. d.

Lastna izdelovalnica in prekaje-valnica klobas. — Lastna zeljarna.

Ljudska posojilnica

v Ljubljani, v lastnem domu

Miklošičeva cesta 6

obrestuje hranilne vloge po čistih

2%

Ljudska posojilnica v Ljubljani je največja sloverska posojilnica in je imela konec leta 1918 nad 43 milijonov kron vlog in nad 1 milijon enstotisoč kron rezervnih zakladov.

Posojila se dovoljujejo od 4 do 5%.

Ljudska posojilnica stoji pod neposrednim državnim nadzorstvom.